

Mitu suve tuleb?

■ Kui lugeja värske Maalehe kätte võttis, oli suvi juba täies hoos. Kas võib küsida nagu kevadetegi puhul: missugune neist?

Maalehe 21. aprilli numbris sai põhjalikult arutatud, kui palju kevadeid võiks olla. Suvesid on sama palju, kui mitte rohkemgi.

Alustaksime kõigepealt sellest kõige tavalisemast – astronoomilisest. Too tuli põhjapoolkerale tänavu 21. juunil kell 9.46 (siinse kella järgi).

Astronoomilised aastaajad on teatavasti Päikese näilise liikumise vahemikud, tingitud Maa telje kaldenurgast.

Kõige pikem aastaaeg

Kõvera orbiidi tõttu tiirleb Maa ebaühtlase kiirusega, Päikesele lähemal kihutame kiiremini.

Meil põhjapoolkeral on tulemuseks see, et talv, ikka too astronoomiline, on kõige lühem (89 päeva), suvi aga kõige pikem aastaaeg (93 päeva ning 15 tundi). See teadmine peaks ju kõigile meeldima.

Klimatoloogilise suve alguseks aga loetakse päeva, kui ööpäeva keskmine õhutemperatuur püsivalt ületab +13°.

Keskmiselt algab suvi selle kriteeriumi järgi Võrus 27. mail, Tartus ja Pärnus kolm päeva hiljem, Tallinnas 6. juunil, Vilsandil aga 12. juunil.

Kõige lühem klimatoloogiline suvi kestis klimatoloog Jaak Jaaguse rehkenduste järgi vaid 55 päeva (see oli kaugel aastail 1908 ja 1911), pikim aga Võrus 1975 – tervelt 144 päeva. Pikimad suved üldse ongi Võrumaal, samas ka saartel – Kihnus, lühemad aga Tallinna ja Paldiski kandis.

Sageli armastatakse meie põhjamaiseid suvesid arvutada (paar soojapoolset suusa ilma jms), Puškingi nimetas neid lõunamaiste talvede karikatuuriks!

Siiski on olnud selliseid aegu, mida pole ka kaugemalt tulnud suvitajaile häbi näidata. Kolme suvekuu keskmiste soojakraadide edetabel Tartus näeks välja nii: 1972 (18,3°), 1936 ja 1939 (18,2°), 1999 ja 2002 (18,1°). Puhkajad noil aastail ilma üle ei virisenud, raskeim oli nendel, kes pidid palehigis töötama.

Teine näitaja, mis suveilma iseloomustab, on kuivus. Vähe on neid suvesid, kus on korraga rahul nii põllu-, metsa-, aia- kui ka plaažimees (-naine).

Vihm on hea siis, kui ta tuleb õigel ajal ja õiges kohas. Ei saa mitte tsiteerimata jätta Karel Čapeki aedniku palvet. “Isand jumal, tee kuidagi, et iga päev sajak, näiteks keskööst kuni kolmeni hommikul, aga tead, nii, et tuleks pisitasa ja sooja, sest siis ta imbub maa sisse; et päike paistaks kogu päev, aga mitte liiga kuumalt, ja et kord nädalas sajak lahjendatud virtsavett ning tuvisitta. Aamen.”

Vaat jaaniöö võiks selliste sajupäevade, õigemini ööde reas küll vahele jääda.

Kuiva ja külma

Kõige kuivemate suvede reas on esikohal 1992. aasta, mil Tartus suve jooksul sadas vaid 69 mm vihma. Põuase 2002. a kuivanäitajad “rikkus” Tartus ära vihmane juuni lõpp. Too aasta läks aga ilma-annaali-

desse augustiga – siis ei sadanud Valgas tilkagi!

Viimati olid väga jahedad suved 1962 (13,7°), samuti 1987 ja 1993 (14,3°). Nii hull asi siiski polnud kui mõnel XIX sajandi suvel. 1829. a suvi olla nii külm olnud, et soodes püsinud jää suvi läbi. 1838 sulas maa lõplikult alles pärast sooja äikesevihma 13. juulil, Jõe-lähtmes jäi mitmes kohas külmunuks kuni sügiseni.

Väga ebameeldivaks teeb suve säärane kombinatsioon: külmja vihm koos. Näiteks 1998. aastal oli augustis vaid 3–5 päeva, mil lal talunik sai põllule minna. Kogu suvi oli meeldejäädvalt vihmane, jahe ning trombine (ainuüksi juunis oli 24 keerist!).

Tavaline suvi peaks Tartu kandis nägema välja selline: juuni keskmine õhutemperatuur 15,1°, mitte nagu 1999. a 19,2° või 1962. a, kui oli vaid 12,2°. Keskpäeval tõuseks soojus 20,4 kraadini, öösel aga langeks keskmiselt 9,8 pügalani. Vihma sajak üheksal päeval kokku 62 mm, päikest võiks näha 265 tundi.

Juulikuu näitajad oleksid muidugi märksa paremad, august peaks keskeltläbi sarnanema juuniga. Ja ongi meteoroloogilise suve kolm kuud läbi.

Klimatoloogiline muidugi võib kesta vahel ka septembris edasi. Või tulla nn vananaiste suvi. See aga on juba ise jutt.

AIN KALLIS